

TÖRTÉNELEM- MEGOLDÓKULCS

7-8. évfolyamos tanulók számára

1. forduló

A magyar Középkor, Árpád-házi és Vegyes házi királyok

(997-1490)

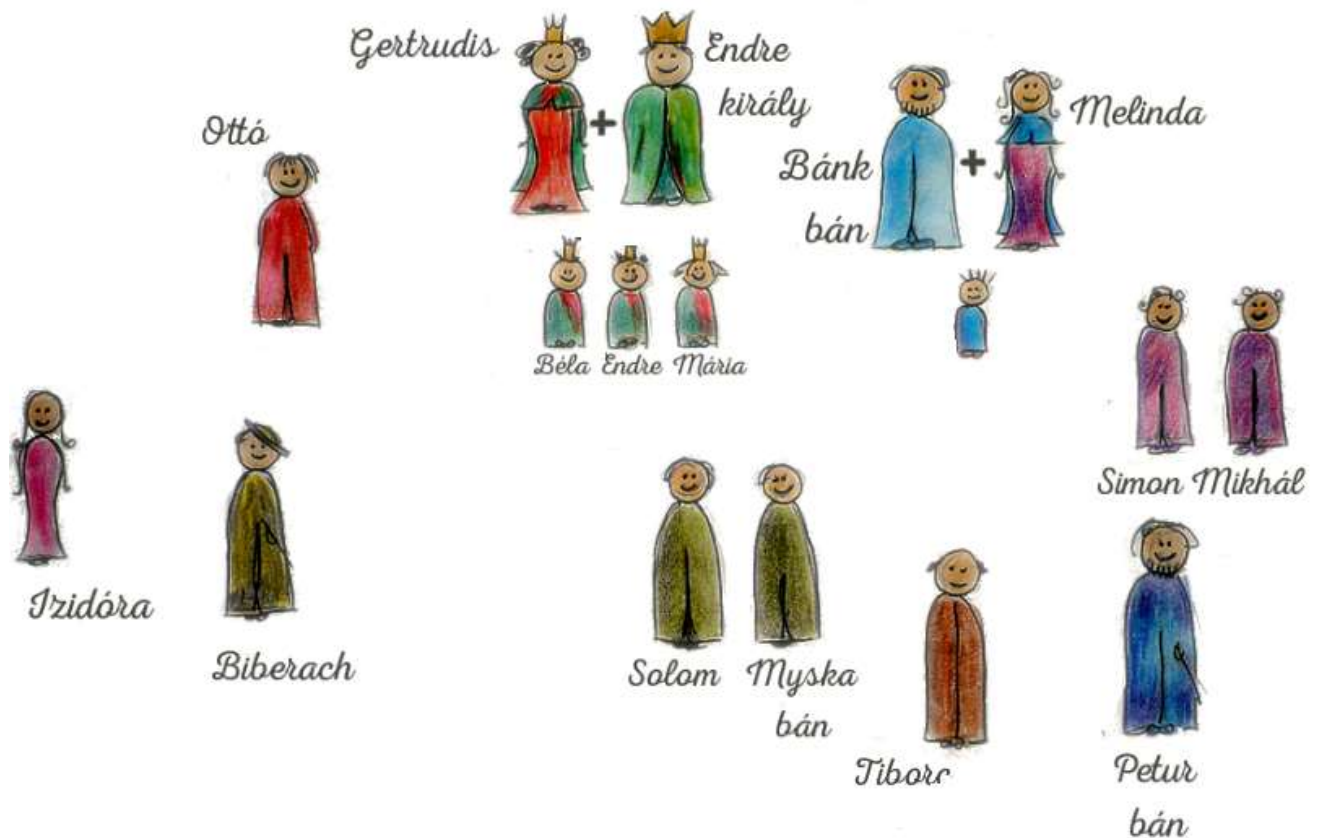
Összpontszám: 50 pont	
-----------------------	--

I. Internetes kutatás

1. Katona József: Bánk bán.

Ismerd meg a mű tartalmát! Olvass utána az interneten keresztül!

A) Rajzold be a szereplők viszonyait az ábrán! A kép alatt jelezd a saját jelöléseit magyarázatát! (5 pont) **Bármilyen egyedi megoldás jó, amely a mű ismerete alapján bemutatja a viszonyrendszereket és egyértelműen magyarázza az egyedi jelzéseket, esetleg az ábrára írta az egyes kapcsolatokat.**

B) Valóság és fikció a műben! Gyűjtsd ki, hogy ki és mi valóságos, és mi a szerző leleménye a műben! Mindkettőre írd öt példát! (válaszonként 0,5 pont)

Valóság (esemény, szereplők)	Fikció (esemény, szereplők)
II. András (Endre)	Izidóra
Gertrudis	Biberach
Merényleg Gertrudis ellen	Tiborc
Bánk	Melinda neve
Bármilyen jó megoldás	Bármilyen jó megoldás

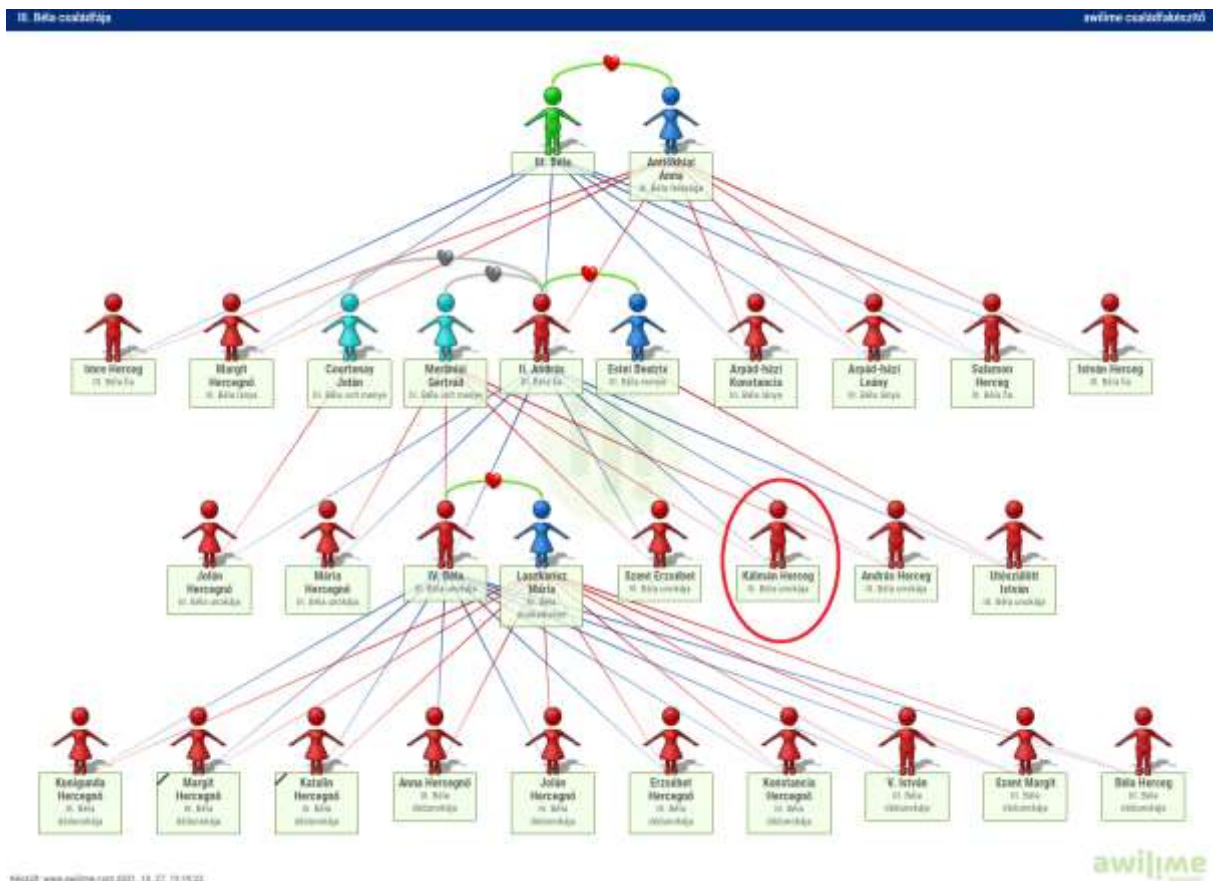
10 pont	
---------	--

2. Egészítsd ki III. Béla családfáját!

Nézz utána interneten, és írd be a hiányzó neveket! (0,25 pont)

II. Andrásnál vigyázz, több felesége is volt. A vonalak segítenek abban, hogy melyik gyermeke melyik feleségétől született.

A névtáblák sarkában lévő fekete szalag jelzi azt, ha valaki gyermekkorában meghalt. A szív jelzi a házasságokat

Ki volt, aki a muhi csatában meghalt? Kálmán (herceg)

Karikázd be a családfán!

Ki volt cseh királyné? Konstancia (hercegnő)

Kik voltak szentek? A három szentből legalább egyet jelöljön!

Szent Erzsébet

Szent Margit

Szent Kinga (Kunigunda)

Ki volt az utolsó aranyágacska édesapja? István (herceg)

8 pont	
--------	--

II. Forráselemzés

Magna Charta, Aranybulla, 1351. évi törvények

3.) Magna Charta és az Aranybulla

„János, Isten kegyelméből Anglia királya, [...] isteni sugallatra és a mi magunk [...] lelki üdvére, [...] királyságunk megjavítására [...].

12. Hadmegváltási és más adót csakis királyságunk közös tanácsával lehet kivetni, kivéve azt az esetet, amikor miértünk váltságdíjat kell fizetni [...].

14. Ha nem az említett három adóról van szó, hanem más adó kéréséről vagy a hadmegváltási adó kivetéséről, úgy a királyság közös tanácsának megtartása végett pecsétes meghívólevelünket fogjuk küldeni az érsekekhez, püspökökhöz, apátokhoz, grófokhoz és a nagy bárókhoz. [...] meghívásuk meghatározott napra, mégpedig legalább negyven napos határidőre és meghatározott helyre szóljon. Mindezekben a meghívólevelekben a meghívás okát meg fogjuk jelölni. Ha ilyen formán megtörténik a meghívás, a kitűzött napon kerüljön az ügy tárgyalásra a megjelentek tanácsával, [...].

35. Az egész királyság területén csak egyféle mértéke legyen a bornak, a sörnek, a gabonának, mégpedig a londoni fertály. A festett kelméknek, a közönséges rőt színű szöveteknek és a páncélingre való anyagnak szélessége is egy legyen, a szélétől számított két rőf. A súlyokra ugyanaz vonatkozzék, ami a többi mértékre [...].”

„39. Egyetlen szabad embert se fogjanak el, vessenek tömlöcbe, fosszanak meg javaitól, helyezzenek törvényen kívül vagy száműzzenek, vagy más módon ne tegyenek tönkre, s mi sem fogunk ellene támadni, se mást nem fogunk ellene küldeni törvényes ítélet nélkül, melyet a vele egyenlők hoztak hazája törvényei alapján.

52. Akit mi megfosztunk birtokaitól, váraitól, kiváltságaitól vagy jussától a vele egyenlők törvényes ítélete nélkül, annak mindazt tüstént vissza fogjuk juttatni. És ha emiatt viszály támadna, az ügyben az a huszonöt báró ítélkezzék, akikről a béke biztosításával kapcsolatban alább történik említés. [...]

61. [...] a bárók válasszanak tetszésük szerint huszonöt bárót az országból, akik saját erejükhöz képest tartoznak őrizni, megtartani s őriztetni a békét és a szabadságokat, amelyeket nekik adtunk és jelen oklevelünkkel megerősítettünk [...]. És ha mi – vagy ha országon kívül vagyunk, a mi udvarbíránk [...] nem orvosolná a sérelmet, abban az esetben [ők] az egész ország közösségével nyugtalanítsanak és sanyargassanak bennünket minden módon, ahogyan csak bírják: vegyék be várainkat, foglalják el földjeinket, birtokainkat, amíg véleményük szerint az orvoslás meg nem történt. Személyünk, a királyné és gyermekeink személye azonban épségben maradjon. Mihelyt az orvoslás megtörtént, ragaszkodjanak ismét hozzánk, miként előbb tették.”

(Magna Carta Libertatum)

Ki adta ki? Földnélküli János (0,5 pont)

Mikor adta ki? 1215 (0,5 pont)

Miért kényszerítették a kiadására? Milyen események előzték meg? Négyből legalább kettő szerepeljen a megoldásnál. Ha csak egy van, akkor 0,5 pont

- keresztes háborúk költségei,
- Oroszlánszívű Richárd kiváltásának költségei,
- franciák elleni háború elvesztése,
- franciaországi birtokok elvesztése

(1 pont)

Melyik pont melyik társadalmi csoportot védi? Egy helyre több pont is kerülhet, egy pont több helyre is kerülhet. (soronként 1 pont) legalább két pont legyen egy sorban, akkor kaphat érte egy pontot. A jobbágysáért akkor jár pont, ha oda nem írt semmit, hiszen nekik nincs rendi képviselőjük.

Társadalmi csoportok	A pont sorszáma
Nemesség	12, 14, 39, 52, 61,
Papság	14, 39,
Polgárság	35, 39,
Jobbágyság	

Melyik politikai berendezkedés közvetlen előzményének tekinthető ez a törvény?

Rendi monarchia/rendi királyság (1 pont)

„2. Azt is akarjuk, hogy sem mi, sem a mi utódaink valamely hatalmas kedvéért servienseket soha el ne fogassanak, [azok birtokait] fel ne düljék, hacsak előbb meg nem idézték, és bírói úton el nem ítélték őket.

3. Úgyszintén semmiféle adót, sem „szabad dénárokat” nem fogunk szedetni a serviensek birtokai után, sem az ő házaikba nem szállunk, hacsak nem hívnak bennünket.

4. Ha valamely serviens fiú utód nélkül hal meg, birtoka negyedrészt leánya örökölje, a többit úgy intézkedjék, ahogy akar. És ha váratlan halál folytán intézkedni nem tud, rokonai örököljék, akik hozzá közelebb állnak. És ha egyáltalán semmi nemzetsége sincs, a király fogja azokat birtokba venni.

7. Ha pedig a király az országon kívül akar hadat vezetni, a serviensek ne tartozzanak vele menni, csak az ő pénzén, és visszatérése után rajtuk hadbírságot ne szedjen. Ha azonban az ellenség részéről jön sereg az országba, mindnyájan egyetemlegesen menni tartozzanak. Úgyszintén, ha az országon kívül megyünk is haddal, mindazok, kik ispánságokat bírnak, vagy tőlünk pénzt kapnak, menni tartozzanak.

„11. Ha vendégek, tudniillik előkelő emberek jönnek az országba, az ország tanácsa nélkül [királyi tanács] méltóságra ne emeljék őket.

16. Egész megyéket vagy bármiféle méltóságokat örök tulajdonul vagy birtokképpen nem adományozunk.

17. Azoktól a birtokoktól, melyeket valaki igaz szolgálattal szerzett, őt soha ne fosszák meg.

19. A várjobbágyokat a szent királytól rendelt szabadságban kell megtartani. Hasonlóképpen a vendégeket is, bármilyen nemzetből valók, a kezdettől nekik engedett szabadságban kell megtartani.

20. A tizedet senki se tartozzék pénzben megváltani, hanem ahogy a föld hozza a bort vagy termést, úgy kell fizetni. És ha a püspökök ellentmondanak, nem fogjuk őket segíteni.

23. Új pénzünk egy évig maradjon használatban, húsvétól húsvétig. És a dénárok olyanok legyenek, amilyenek III. Béla király idején voltak.

„24. Kamaraispánok, pénzverők, sótisztak és vámszedők az ország nemesei, izmaeliták és zsidók ne lehessenek.

26. Birtokokat nem szabad az országon kívüli [személyeknek] adományozni. Ha ilyeneket adományoztak vagy eladtak, meg kell engedni az ország lakóinak, hogy azokat visszaváltsák.

30. Úgyszintén: e négy jobbágyon kívül – tudniillik a nádor, a bán és a király és királyné udvarbírái – senki se viselhesen két méltóságot.

31. Azt is elrendeljük, hogy ha mi vagy a mi utódaink közül valaki valamely időben ezen rendelkezések ellen akarna cselekedni, ennek az oklevélnek erejénél fogva mind a püspököknek, mind a többi jobbágyoknak és országunk nemeseknek [a bárókat érti], együttesen és külön-külön, a jelenben és a jövőben mindörökké szabadságukban álljon, hogy a hűtlenség minden vétke nélkül nekünk és a mi utódainknak ellenállhassanak és ellentmondhassanak.”

(Részletek az *Aranybulla* rendelkezéseiből)

Ki adta ki? II. András (0,5 pont)

Mikor adta ki? 1222. (0,5 pont)

Miért kényszerítették a kiadására? nemesi elégedetlenség a király birtokpolitikája és pénzüjvedelmekre építő gazdaságpolitikája miatt(1 pont)

Melyik pont melyik társadalmi csoportot védi? Egy helyre több pont is kerülhet, egy pont több helyre is kerülhet. (soronként 1 pont) *legalább 3 válaszlegyen egy sorban, akkor kaphat egy pontot*

Társadalmi csoportok	A pont sorszáma
Nemesség	11, 16, 17, 23, 24, 30, 31,
Papság	20, 23, 31,
Szerviensek	2, 3, 4, 7, 17, 23, 31?,
Várjobbágyság	17, 19, 23

Milyen hasonlóságokat találtál a két törvény között? Írj két példát! (2 pont)

- Minkettő a rendiséget alapozza meg
- Mindkettőben van ellenállási záradék
- Minkettő a király jogait korlátozza
- Mindkettőben védi a nemesség jogait
- Minkettőben védi a papságot
- bármilyen jó válasz megfelelő, öltetem sins, hogy miket találnak ki, majd megírjuk egymásnak.
- Ami NEM jó – ha várjobbágyokat emleget, az csak az Aranybullában van, polgárság csak a Magna Chartában van, ezeket ne hasonlítsa össze.

15 pont	
---------	--

4) Pamkutya: Aranybula A videóklip szerint a fiúk félreértették egymást, az egyikük történelmi témáról, a másik a jó csajokról akart zenét írni. Segíts nekik, írd át a szöveget!

Írj meg egy versszakot a rap részből, amely II. András Aranybullájáról szól!

Figyelj a ritmusra! (az időmértékes verselés segíthet, de egyáltalán nem kötelező)

A videóklipet megtalálod a Youtubon, a dalszöveget az interneten.

Bármilyen jó, ötletes megoldás jó, pontot ér. Fontos, hogy történelmileg hiteles legyen, (4 pont) másodsorban vers szerű, ritmikus szöveg legyen (1 pont).

Amire egyáltalán nem jár pont, ha az eredeti szöveg refrénjét kimásolta.

5 pont	
--------	--

III. Magyar szentek

(Szent István, Szent Imre, Szent Gellért, skóciai Szent Margit, Szent László, Szent Piroska, Szent Erzsébet, Szent Margit, Szent Kinga, Szent Hedvig, Kapisztrán Szent János)

5) Válaszolj a magyar szentekkel kapcsolatos kérdésekre! (válaszonként fél pont)

Szent István:

- Hol őrzik a koponyacsontját?

Dubrovnik

- Ki kezdeményezte a szentté avatását?

Szent László király

Szent Imre:

- Miért nevezik „liliomos hercegnek”?

tiszta életet élt (szűzi élet)

- Hogyan halt meg?

vadászbalestben (vadkan ölte meg a hagyomány szerint)

Szent Gellért:

- Hogyan és hol halt meg? (Mi a hely mai neve?)

talyigán lelőtték a Kelen-hegyről, lándzsával leszúrták és megkövezték

Gellért-hegy

- Kinek a nevelője volt?

Szent Imre herceg nevelője

skóciai Szent Margit:

Miért hívják skóciainak?

III. Malcom skót király felesége, katolikus hitet terjesztette Skóciában

Milyen közvetett kapcsolat van skóciai Margit és Shakespeare között?

Margit férjének III. Malcomnak az apja Machbet volt, akiről Shakespeare írt drámát.

Szent László:

- Mi az a Szent László pénze?

Megkövesedet óriás egysejtű maradványa

- Hogyan kötődik Szent László neve a genciához?

Szent László-tárnics, ebből a növényből készített kenőcsöt, amivel meggyógyította a pestises betegeket

- Halála után a legendák szerint kiknek és hogyan segített a tatárok elleni harcban?

Székelyeknek segített, hatalmas vitézként jelent meg

Szent Piroska:

- Mit alapított?

Konstantinápolyban a Pantokrátor-kolostort

- Házassága megkötésekor mit kellett tennie?

Áttért az ortodox vallásra

Szent Erzsébet:

-Miért szokták úgy ábrázolni, hogy kötényében, kosarában rózsákat tart?

A kötényében vitt kenyerek rózsává változtak mikor sógora megkérdezte mit visz

- Melyik magyar zeneszerzőt ihlette meg Erzsébet legendája? Mi a mű címe?

Liszt Ferenc, Szent Erzsébet legendája (Andorka Péter, A Rózsalány)

Szent Margit:

- Miért került kolostorba? Miért lett apáca?

Apja IV. Béla fogadalma miatt, tatároktól szabaduljon meg az ország

- Mi volt a Margit-sziget korábbi neve? Miért nevezték el róla?

Nyulak szigete, ezen a szigeten állt a zárda ahol élt

Szent Kinga:

- A legenda szerint mit kért apjától, mikor hazalátogatott a tatárjárás után?

Sóbányászokat, akik megnyitották a wieliczikai sóbányát

- Hol található az országban az egyetlen róla elnevezett templom?

Küngös településen

Szent Hedvig

Melyik nép megtérése köthető Szent Hedvig nevéhez?

Litvánok

Hol található Magyarországon a neki felszentelt kápolna

Diósgyőri várban

- Kit kért fel Hedvig és II. Ulászló leendő gyermekük keresztszülőjének?

IX. Bonifác pápát

Kapisztrán Szent János:

- Milyen vallási irányzatnak (mozgalomnak) a volt a támogatója és terjesztője?

A ferences kolduló rend obszerváns ágának

- Melyik híres magyar csatában vett részt?

1456 Nándorfehérvári csata

12 pont	
---------	--

Felhasznált irodalom: <https://irodalomok.blogspot.com/2015/04/ki-kicsoda-bank-banban.html?fbclid=IwAR0XLU5y9MbVDWP337sf9y6RVUQ-cSkyTr-EB7AcLVmdIKvEP-tqOJtqUhM>

A következő két forduló konkrét témái:

I. Szent István, I. Szent László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, Aranybulla, IV. Béla, Tatárjárás, I. Károly, I. Nagy Lajos, 1351. évi törvény és a magyar szentek.